

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาที่ศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดา
3. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนักเรียนชายและนักเรียนหญิง

ตัวอย่างประชากร

ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย สังกัดเทศบาลและโรงเรียนราษฎร์ ปีการศึกษา 2525 ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 500 คน จากโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยจำนวน 267 คน เป็นชายจำนวน 135 คน และหญิงจำนวน 132 คน และจากโรงเรียนธรรมดา จำนวน 233 คน เป็นชาย 117 คน และหญิง 116 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสำรวจภาวะผู้นำ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นขอมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ และส่วนที่ 2 เป็นแบบสำรวจภาวะผู้นำ ซึ่งสร้างเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยกำหนดสถานการณ์หรือสิ่งเร้าให้ผู้ตอบเลือกตอบ ซึ่งอาจจะสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของผู้ตอบ โดยผู้ตอบไม่เฉลียวใจถึงวิธีตีความหมายของสิ่งที่เขาตอบสนองออกมา แต่ละตัวเลือก

ในภาคคำตอบเป็นพฤติกรรมที่จะปฏิบัติได้ในสถานการณ์นั้นจำนวน 39 ข้อ ผู้วิจัยได้นำแบบสำรวจไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสำรวจไปให้นักเรียนที่เป็นตัวอย่างประชากรและเก็บข้อมูลคืนด้วยตนเอง จำนวน 537 ชุด เมื่อคัดเลือกฉบับที่ไม่สมบูรณ์ออกเหลือแบบสำรวจจำนวน 500 ชุด ผู้วิจัยนำแบบสำรวจมาวิเคราะห์

1. หาสถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจโดยหาค่าร้อยละ
2. หาภาวะผู้นำของนักเรียนที่ศึกษาตามแนวหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. หาความแตกต่างภาวะผู้นำของนักเรียนในโรงเรียนในโครงการ จดกิจกรรมประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดา และภาวะผู้นำของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง โดยหาค่า Z (Z - test)
4. หาความแตกต่างคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนในโรงเรียนในโครงการ จดกิจกรรมประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดา และคุณลักษณะผู้นำของนักเรียนชาย และนักเรียนหญิง โดยหาค่า Z (Z - test)

สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสำรวจ
 - 1.1 เพศ ตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในจังหวัดเชียงราย จำนวน 500 คน เป็นนักเรียนในโรงเรียนในโครงการจดกิจกรรมประชาธิปไตยจำนวน 267 คน เป็นชาย 135 คน หญิง 132 คน และนักเรียนในโรงเรียนธรรมดาจำนวน 233 คน เป็นชาย 117 คน หญิง 116 คน
 - 1.2 เกี่ยวกับประสบการณ์และความสามารถพิเศษในกิจกรรมด้านต่างๆ นักเรียนในโรงเรียนในโครงการจดกิจกรรมประชาธิปไตยและโรงเรียนธรรมดามีประสบการณ์และความสามารถพิเศษในกิจกรรมทางวิชาการ เช่น

ทำกรบ้านและอ่านหนังสือมากที่สุด รองลงมาคือ นักเรียนในโรงเรียนธรรมดามีประสบการณ์และความสามารถพิเศษในการ เล่นกีฬาและเกม นักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยและโรงเรียนธรรมดามีประสบการณ์และความสามารถพิเศษในกิจกรรมนาฏศิลป์น้อยที่สุด

1.3 เกี่ยวกับประสบการณ์ในการทำหน้าที่ผู้นำกลุ่ม

นักเรียนในโรงเรียนธรรมดามีประสบการณ์ในการทำหน้าที่ผู้นำกลุ่มโดยการทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่มทำงานในการเรียนวิชาต่าง ๆ มากที่สุด นักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยมีประสบการณ์ในการเป็นประธานเชียร์ และนักเรียนในโรงเรียนธรรมดามีประสบการณ์ในการเป็นประธานนักเรียนน้อยที่สุด

1.4 เกี่ยวกับการได้รับมอบหมายงานพิเศษจากครู

นักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยเคยได้รับมอบหมายจากครูให้เป็นตัวแทนแสดงในงานของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ การทำการฝีมือแสดงในงานของโรงเรียน นักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยเคยได้รับมอบหมายจากครูให้เป็นตัวแทนนักกีฬาและเป็นตัวแทนประกวดสุขภาพน้อยที่สุด

1.5 เกี่ยวกับการได้รับมอบหมายงานพิเศษจากผู้ปกครอง

นักเรียนในโรงเรียนธรรมดาและโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยเคยได้รับมอบหมายจากผู้ปกครองทำงานบ้านมากที่สุด รองลงมาคือ การดูแลบ้านเมื่อผู้ปกครองไม่อยู่ นักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยได้รับมอบหมายจากผู้ปกครองให้ช่วยขายของน้อยที่สุด

2. การศึกษาภาวะผู้นำของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่ศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 พบว่าค่าเฉลี่ยภาวะผู้นำรายข้อของนักเรียนระดับประถมศึกษาแต่ละหมวดโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมีภาวะผู้นำสูงทุกหมวด

3. ภาวะผู้นำของนักเรียนในโรงเรียนในโครงการประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดาแตกต่างกัน กล่าวคือนักเรียนในโรงเรียนธรรมดามีภาวะผู้นำสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

4. ภาวะผู้นำของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนหญิงมีภาวะผู้นำสูงกว่านักเรียนชาย ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

4.1 เมื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง โรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย และนักเรียนชายกับนักเรียนหญิง ในโรงเรียนธรรมดา ปรากฏว่าภาวะผู้นำของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงแตกต่างกัน กล่าวคือนักเรียนหญิงมีภาวะผู้นำสูงกว่านักเรียนชายทั้ง 2 ประเภท ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

4.2 ภาวะผู้นำของนักเรียนชาย โรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรม ประชาธิปไตยและนักเรียนหญิงในโรงเรียนธรรมดาแตกต่างกัน กล่าวคือนักเรียนหญิง ในโรงเรียนธรรมดามีภาวะผู้นำสูงกว่านักเรียนชาย โรงเรียนในโครงการจัด กิจกรรมประชาธิปไตย ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

4.3 ภาวะผู้นำของนักเรียนชายในโรงเรียนธรรมดาและนักเรียน หญิงในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .05

5. คุณลักษณะผู้นำของนักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรม ประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า

หมวดความรู้ นักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรม ประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดามีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แตกต่างกัน กล่าวคือ นักเรียนในโรงเรียนในโครงการประชาธิปไตยมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูงกว่า นักเรียนในโรงเรียนธรรมดา ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

หมวดทักษะของผู้นำ นักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรม ประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดามีทักษะ ในการแก้ปัญหาและประนีประนอม แตกต่างกัน กล่าวคือนักเรียนในโรงเรียนธรรมดามีทักษะในการแก้ปัญหาและ ประนีประนอมสูงกว่านักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

หมวดคุณธรรมของผู้นำ นักเรียนโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรม ประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดามีความยุติธรรมและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แตกต่างกัน

กล่าวคือนักเรียนในโรงเรียนธรรมดามีความยุติธรรมและความเชื่อเพื่อเพื่อน
สูงกว่านักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย ที่ระดับความ
มีนัยสำคัญ .05

หมวดบุคลิกภาพของผู้นำ นักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรม
ประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดามีบุคลิกภาพเกี่ยวกับลักษณะท่าทางแตกต่างกัน
กล่าวคือนักเรียนในโรงเรียนธรรมดามีบุคลิกภาพเกี่ยวกับลักษณะท่าทางดีกว่า
นักเรียนโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

6. คุณลักษณะผู้นำของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโรงเรียนใน
โครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยและโรงเรียนธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า

หมวดความรอบรู้ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
แตกต่างกัน กล่าวคือนักเรียนชายมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนหญิง
ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

หมวดทักษะของผู้นำ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีทักษะในการแก้ปัญหา
และประเมินประนอม ความมีเหตุผล ความมีวินัยและมั่นใจในตนเองและการสื่อ
ความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือนักเรียนหญิงมีทักษะในการแก้ปัญหาและ
ประเมินประนอม ความมีเหตุผล ความมีวินัยและมั่นใจในตนเองและการสื่อ
ความหมายดีกว่านักเรียนชาย ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

หมวดคุณธรรมของผู้นำ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความซื่อสัตย์
ความยุติธรรม ความเมตตากรุณาและการเสียสละเห็นอกเห็นใจแตกต่างกัน
กล่าวคือนักเรียนหญิงมีความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความเมตตากรุณาและการ
เสียสละเห็นอกเห็นใจสูงกว่านักเรียนชาย ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

หมวดบุคลิกภาพของผู้นำ นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีบุคลิกภาพ
เกี่ยวกับลักษณะท่าทาง ความกล้าและการควบคุมอารมณ์แตกต่างกัน กล่าวคือ
นักเรียนหญิงมีบุคลิกภาพเกี่ยวกับลักษณะ ท่าทาง ความกล้าและการควบคุม
อารมณ์ดีกว่านักเรียนชาย ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียน
ในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมคา พบว่า

1. ภาวะผู้นำของนักเรียนที่ศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช
2521 โดยเฉลี่ยมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับสูงทุกหมวดของคุณลักษณะผู้นำ นับเป็นข้อ
ค้นพบที่น่ายินดีประการหนึ่งว่า การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาตามแนวหลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 บรรลุเป้าหมายตามสมควรในด้านที่เกี่ยวกับความ
มุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในหมวดคุณสมบัติที่ตองการเน้น คือการพัฒนา
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่เยาวชนไทย แม้ว่าในระยะที่นานมาการใช้หลักสูตร
ประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จะประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายดังเช่น ผลจาก
การวิจัยของแจ่มจันทร์ ปรีชาวิชัย (2522) มาดินี กุลมาศย์ (2522) วิไล
โบว์เสวีวงศ์ (2522) คาร์ตัน อุทัยพยัคฆ์ (2523) และจันทนา ตั้งสุวรรณพานิช
(2524) ซึ่งพบว่าการใช้หลักสูตรมีปัญหาหลายประการ เช่น ครูมีความเข้าใจ
เกี่ยวกับหลักสูตรยังไม่ดีพอ ขาดสื่อการเรียน ครูขาดความเข้าใจในขั้นตอนของ
วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อหลักสูตรใหม่ ๆ อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการ
มิได้เพิกเฉยโดยได้ทำการปรับปรุงคู่มือครูและมอบหมายให้จังหวัดดำเนินการจัด
อบรมครูเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงอาจเป็นผลให้ครู
สามารถจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กมีโอกาสได้ปฏิบัติ ได้คิด ได้ฝึกการทำงาน
ร่วมกันและฝึกการตัดสินใจในการกระทำด้วยตนเอง จนเกิดคุณลักษณะผู้นำที่ดีหลาย
ประการ และแม้ว่าผลการวิจัยของวิภาวดี ยงเจริญ (2525) จะพบวายังมีปัญหา
ในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อ
ให้นักเรียนเกิดคุณธรรมต่าง ๆ แต่ก็มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น และ
โดยทั่วไปสังคมไทยจะกวาดขันความประพฤติของเยาวชน ดังนั้นแม้ว่าครูจะมิได้จัด
กิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยตรง ครูก็อาจสอดแทรกคุณลักษณะต่าง ๆ
ให้แก่เด็กได้ในขณะทำการสอนกลุ่มวิชาอื่น ๆ นักเรียนจึงมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์อยู่
ในระดับสูง

2. ภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย
และโรงเรียนธรรมคา

ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำของนักเรียนโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรม ประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ แต่นักเรียนในโรงเรียนธรรมดามีภาวะผู้นำสูงกว่านักเรียนโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย โดยพบว่านักเรียนในโรงเรียนธรรมดาที่มีภาวะผู้นำเกินกว่านักเรียนโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย ในคุณลักษณะผู้นำหมวดต่าง ๆ คือ หมวดทักษะของผู้นำในสถานการณ์แก้ปัญหา และประเมินประยอม หมวดคุณธรรมของผู้นำในด้านความยุติธรรมและความเชื่อเพื่อผู้อื่น และหมวดบุคลิกภาพของผู้นำในด้านลักษณะท่าทางที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนในโรงเรียนธรรมดามีสถานภาพเกี่ยวกับประสบการณ์และความสามารถพิเศษในกิจกรรมต่าง ๆ และประสบการณ์ในการทำหน้าที่ผู้นำกลุ่มมากกว่านักเรียนในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย แสดงว่าการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนโดยฝึกให้นักเรียนทำงานร่วมกันผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำและยุตาม เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นตัดสินใจด้วยตนเองและรับผิดชอบการทำงานทำให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะและพัฒนาบุคลิกภาพของตนให้เป็นผู้มีความมั่นใจในตนเองและมีบุคลิกภาพอันเหมาะสม ซึ่งมอนสแตก (Monstake อาจถึงใน Yee Albert 1971 : 52) ได้ศึกษาพบว่านักเรียนในชั้นเรียนที่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระภายในขอบเขตของชั้นเรียน เด็กจะไม่กลัวการวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิหรือคัดค้าน อันอาจเป็นผลให้นักเรียนรู้จักการยอมรับฟังผู้อื่นและร่วมมือกันหาทางแก้ปัญหาและตัดสินใจโดยสามารถเลือกทางออกที่นุ่มนวลและยุติธรรม รู้จักการอดมอด้วยเอื้อเพื่อเอื้อแก่กันและกัน จึงทำให้นักเรียนในโรงเรียนธรรมดาที่มีทักษะในการแก้ปัญหา ความยุติธรรม ความเชื่อเพื่อเอื้อแก่กันและบุคลิกภาพด้านลักษณะท่าทาง เก่งกว่านักเรียนโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย

ปัญหาหนึ่งที่โรงเรียนประสบอยู่ ในการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนคือการใช้เวลาในการดำเนินกิจกรรมหน้าเสาธง โรงเรียนจึงปรับปรุงการดำเนินงานโดยมอบหมายให้คณะกรรมการนักเรียนเป็นผู้พิจารณาตัดสินความผิดของผู้ที่ทำผิดแทนการร่วมกันพิจารณาหน้าเสาธง และบางโรงเรียน

ยังประสบปัญหาให้นักเรียนขาดความศรัทธาในตัวประธานนักเรียน ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการดำเนินกิจกรรม ซึ่งจอห์น เมคเคมิก (John McKemic) อ้างถึงในอรรถาธิบาย พนาพันธ์ 2518 : 19) กล่าวถึงปัญหาของการจัดกิจกรรมสถานักเรียนไว้ว่า

ในการจัดกิจกรรมสถานักเรียนมีข้อร้องทุกข์อยู่เสมอ 2 ข้อจากสมาชิกสถานักเรียนและคนที่ทำงานเกี่ยวกับสถานักเรียนคือ

1. นักเรียนไม่เห็นคุณค่าและไม่เข้าใจในงานของสถานักเรียน
2. สถานักเรียนไม่มีเวลาเพียงพอในการวัดผลคุณค่าของกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องหาทางแก้ไข

นอกจากนี้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต้องประสบปัญหาหลายประการ ดังเช่น จากผลการวิจัยของทองสุข รัตนศรีวงศ์ (2506) ซึ่งพบว่าความศรัทธาเข้าใจในค่านการจัดกิจกรรมของนักเรียนยังไม่ดีพอ ขาดความร่วมมือและความชำนาญ มีปัญหาค่าเงิน เวลา สถานที่และตัวบุคคลตลอดจนผู้ให้การสนับสนุน ขาดการแนะนำและวางแผนที่ดีและสุนทร โศทรบรรเทา (2506) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรคือสมาชิกบางส่วนยังไม่สนใจเต็มที่เพราะไม่ทราบจุดมุ่งหมายและประโยชน์ที่ใครรับ อาจารย์ที่ปรึกษาทำหน้าที่ใดไม่เต็มที่ เพราะมีภาระงานต่าง ๆ มาก มีเวลาจำกัดและไม่แน่นอน ปัญหาเหล่านี้อาจมีผลกระทบและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเด็กให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย มีคุณลักษณะผู้นำด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูงกว่นักเรียนในโรงเรียนธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไม่มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำ ซึ่งสมพงษ์ ภูมิธรรม (2515) พบว่าพฤติกรรมด้านความเป็นผู้นำไม่มี ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความคิดสร้างสรรค์ แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของเทอร์เรนซ์ (Torrance 1962 : 123-124) และสุจินต์ ปรีชามารุต (2516) ซึ่งพบว่าเด็กที่มีความคิดสร้างสรรค์จะมีความสามารถด้านความเป็นผู้นำตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดา

3.1 ภาวะผู้นำของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดาแตกต่างกัน กล่าวคือนักเรียนหญิงมีภาวะผู้นำสูงกว่านักเรียนชาย ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

3.2 ภาวะผู้นำของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย และภาวะผู้นำของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในโรงเรียนธรรมดา แตกต่างกัน ทั้ง 2 ประเภท กล่าวคือนักเรียนหญิงโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยและโรงเรียนธรรมดามีภาวะผู้นำสูงกว่านักเรียนชายโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยและโรงเรียนธรรมดาที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัยซึ่งพบว่านักเรียนหญิงมีภาวะผู้นำสูงกว่านักเรียนชายสอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิสิทธิ์ วงษา (2517) และอุคม สำอางค์กุล (2519) แต่ผลการวิจัยนี้ขัดแย้งกับผลการวิจัยของศิริเรก ตั้งสายัณห์ (2517) และประนต เล็กสวาสดี (2517) ซึ่งพบว่าเด็กชายและเด็กหญิงมีลักษณะความเป็นผู้นำไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนหญิงมีคุณลักษณะผู้นำในหมวดต่าง ๆ สูงกว่านักเรียนชายโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยกับโรงเรียนธรรมดาคือหมวดทักษะของผู้นำ ได้แก่ ทักษะการแก้ปัญหาและประนีประนอม ความมีเหตุผลความมีวินัยและมั่นใจในตนเอง และความสามารถในการสื่อความหมาย

หมวดคุณธรรมของผู้นำ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความเมตตา กรุณาและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หมวดบุคลิกภาพของผู้นำ ได้แก่ บุคลิกภาพเกี่ยวกับลักษณะท่าทาง ความอดทนและการควบคุมอารมณ์

ส่วนนักเรียนชายมีคุณลักษณะผู้นำหมวดความรู้ ด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนหญิง

การที่นักเรียนหญิงมีภาวะผู้นำสูงกว่านักเรียนชาย อาจเป็นเพราะพัฒนาการของเด็กหญิงในวัยนี้เจริญเติบโตเร็วกว่าเด็กชาย 1-2 ปี ทั้งทางด้านร่างกายและวุฒิภาวะ (สุรางค์ จันทน์เขม 2525 : 40) จึงเป็นไปได้ว่าเป็นผลทำให้เด็กหญิงเข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น เข้าใจในเรื่องของความยุติธรรม รู้จักใช้เหตุผล

ในการพิจารณาแก้ปัญหา ตลอดจนใช้เหตุผลควบคุมตนเองให้แสดงออกในลักษณะที่เหมาะสม นักเรียนหญิงจึงมีคุณลักษณะผู้นำในด้านความยุติธรรมมีเหตุผล มีทักษะในการแก้ปัญหาและประเมินประนีประนอมและมีการควบคุมอารมณ์ดีกว่านักเรียนชาย

ในด้านความมีวินัยและมั่นใจในตนเอง ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียนหญิงมีวินัยและมั่นใจในตนเองสูงกว่านักเรียนชาย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของกรฤต กิจขยัน (2517) และ วิวัฒน์ อัครวานิชย์ (2523) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กหญิงมีความสามารถในการควบคุมตนเองจึงแสดงพฤติกรรมออกมาในลักษณะที่ตั้งคยอมรับ ทำให้เด็กเกิดความนับถือตนเองและมั่นใจในตนเองยิ่งขึ้น และจากผลการวิจัยพบว่านักเรียนหญิงมีบุคลิกภาพเกี่ยวกับลักษณะท่าทางและความกล้าสูงกว่านักเรียนชาย ซึ่งชูชีพ ออนโคกสง (2516) พบว่าเด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะมีลักษณะแสดงตัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของวันเพ็ญ อายุการ (2512) ซึ่งพบว่าเด็กชายมีลักษณะแสดงตัวมากกว่าเด็กหญิง และรัญจวน คำวชิรพิทักษ์ (2524) พบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกไม่แตกต่างกัน

การที่นักเรียนหญิงมีบุคลิกภาพเกี่ยวกับลักษณะท่าทางและความกล้าสูงกว่าชายอาจเป็นเพราะในปัจจุบันเด็กหญิงได้รับเสรีภาพมากขึ้น ฉะนั้นคนที่มีความเสรีภาพและมั่นใจในตนเองสูงจึงมีความกล้าในการตัดสินใจที่จะทำสิ่งต่าง ๆ เชื่อมั่นในสิ่งที่ตนแสดงออก ทำให้ไม่ประหม่าเคอะเขิน

ในด้านความสามารถในการสื่อความหมาย จากผลการวิจัยพบว่านักเรียนหญิงมีความสามารถในการสื่อความหมายดีกว่านักเรียนชาย อาจเป็นเพราะการที่เด็กชายมีวุฒิภาวะต่ำกว่าเด็กหญิงจึงทำให้รู้สึกวาดนถูกบีบบังคับมากกว่า ทำให้ชอบพร้องในการพูด อ่าน และปัญหาอื่น ๆ ของเด็กชายมีมากขึ้น (การฝึกหัดครู, กรม 2514 : 276)

ในหมวดคุณธรรมของผู้นำ นอกจากพบว่านักเรียนหญิงมีความยุติธรรมสูงกว่านักเรียนชายแล้ว ผลการวิจัยยังพบว่านักเรียนหญิงมีความซื่อสัตย์สูงกว่าชาย อาจเป็นเพราะนักเรียนหญิงเป็นผู้มีเหตุผลดีกว่า รู้จักพิจารณาถึงความผิดชอบและมี

ความรู้ลึกถ้อยบายต่อการถูกลงโทษ ทั้งนี้จึงไม่กล้าประพฤตินิดหรือไม่ซื่อสัตย์ นอกจากนี้ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนหญิงมีคุณธรรมด้านความเมตตากรุณาและการเสียสละเห็นอกเห็นใจสูงกว่านักเรียนชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพศหญิงเป็นเพศที่มีจิตใจอ่อนโยน มีความสงสาร จึงทำให้คุณธรรมด้านความเมตตากรุณาและการเสียสละเห็นอกเห็นใจสูงกว่าชาย เป็นที่น่าสังเกตว่าการที่นักเรียนมีวินัยในตนเองอาจเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงคุณธรรมในจิตใจของนักเรียนด้วยดังที่กรูณา กิจขยัน (2517) พบว่าคุณธรรมความเป็นพลเมืองก็มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความมีวินัยแห่งตน

ในหมวดความรู้ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชายมีคุณลักษณะผู้นำด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนหญิง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุจินต์ ปริชามารถ (2514) แต่ขัดแย้งกับผลการวิจัยของเชาวนา ยุทธสุริยพันธ์ (2514) ซึ่งพบว่านักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน

การที่นักเรียนชายมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนหญิงอาจเป็นเพราะในวัยที่เด็กชายมีความสนใจทางดาราศาสตร์ วิทยาศาสตร์ (สร้างคัมภีร์ 2525 : 42) การสนใจในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ และชอบค้นคว้าทดลอง อาจทำให้นักเรียนชายมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนหญิง

3.3 การวิจัยเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงของโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยและโรงเรียนธรรมคา โดยเปรียบเทียบระหว่างนักเรียนชายโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยกับนักเรียนหญิงในโรงเรียนธรรมคาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของนักเรียนชายในโรงเรียนธรรมคา กับนักเรียนหญิงโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่านักเรียนหญิงในโรงเรียนธรรมคา มีภาวะผู้นำสูงกว่านักเรียนชายโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย และนักเรียนชายโรงเรียนธรรมคา กับนักเรียนหญิงโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตย มีภาวะผู้นำไม่แตกต่างกันการที่ภาวะผู้นำของนักเรียนชายโรงเรียนธรรมคา กับนักเรียนหญิงโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ต่างจากภาวะผู้นำของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงกลุ่มอื่นก็อาจเป็นเพราะนักเรียนชาย

ในโรงเรียนธรรมคาเป็นกลุ่มซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนโดยนักเรียนได้ปฏิบัติ
ได้คิดและได้ฝึกการทำงานร่วมกัน และนักเรียนหญิงซึ่งมีพัฒนาการทางกายและ
วุฒิภาวะสูงกว่านักเรียนชายในวัยเดียวกัน จึงเป็นผลให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มมี
ภาวะผู้นำไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1.1 ควรให้ความรู้แก่ครูและนักเรียนในเรื่องประชาธิปไตยโดย
ให้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย และกระตุ้น
ให้ครูและนักเรียนเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน
มีความกระตือรือร้นและสนับสนุนตลอดจนให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมอย่าง
จริงจัง

1.2 เพื่อเป็นการประหยัดเวลาในการพิจารณาโทษผู้ทำความผิด
หน้าเสาธงประจำวัน อาจมอบหมายให้คณะกรรมการนักเรียนประจำชั้นเป็นผู้
พิจารณาโทษร่วมกับสมาชิกในห้องเรียนในเวลาก่อนหรือหลังเลิกเรียนหรือในเวลา
ที่โรงเรียนได้กำหนดไว้เป็นพิเศษ

1.3 นักเรียนควรได้เลือกประธานนักเรียนด้วยวิธีการประชาธิปไตย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับครู

2.1 ครูควรพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาในคุณลักษณะต่อไปนี้
คือความรอบรู้ในหลักแห่งการเป็นผู้นำ การตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหาและ
ประนีประนอม ความรับผิดชอบ การสื่อความหมายและขัณฑ์ และควรพัฒนา
นักเรียนชายในเรื่องต่อไปนี้คือ ความมีเหตุผล ความมีวินัยและมั่นใจในตนเอง
ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม ความเมตตากรุณาและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
บุคลิกภาพเกี่ยวกับลักษณะท่าทางและความกล้า และควรส่งเสริมนักเรียนหญิง
ในด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.2 ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกัน โดยฝึกคิด และฝึกปฏิบัติจริง ผัสักกันเป็นผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนเปิดโอกาสให้นักเรียนเลือก หัวหนากลุ่มเอง ในการจัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ผู้นำและผู้ตามให้แก่ นักเรียน

2.3 ครูควรได้ประเมินผลการจัดกิจกรรมและพัฒนาการของเด็กในค่าน ีต่าง ๆ เป็นระยะ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาในเรื่อง "ภาวะผู้นำของนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษา" โดยควบคุมตัวแปรอื่น ๆ เช่น สติปัญญา การอบรมเลี้ยงดู สถานภาพ ทางเศรษฐกิจและสังคมและอาชีพของบิดามารดา อันอาจเป็นสาเหตุให้นักเรียนมี ภาวะผู้นำแตกต่างกัน

3.2 ควรศึกษาในเรื่อง "ภาวะผู้นำของนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษา" โดยศึกษากับนักเรียนระดับชั้นต่าง ๆ ของโรงเรียนในโครงการ จัดกิจกรรมประชาธิปไตยและโรงเรียนธรรมคาในจังหวัดอื่น ๆ

3.3 ควรแจกแบบสำรวจภาวะผู้นำพร้อมทั้งมีการสังเกตพฤติกรรมของ นักเรียน และสอบถามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมใน การจัดการ เรียนการสอนและการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน